

Globalisering, rummelighed, eTwinning

Af Preben Siersbæk Larsen

Umiddelbart tre begreber som ikke har ret meget tilfælles ud over, at der for alles vedkommende er tale om nyere bidrag til det danske sprog.

Skolens dilemma

Regeringen udsendte i august måned et såkaldt visions- og strategipapir med titlen ”Danmark i den globale økonomi” og undertitlen ”Verdens bedste folkeskole”. Med en indledende erklæring om at folkeskolen har et hovedansvar for, at alle unge rustes til at begå sig i den globale verden, opstilles her en række ambitiøse mål for folkeskolen, hvoraf især nævnes

- Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Niveaulet hos de svageste elever skal hæves.
- Undervisningen skal fremme unges kreativitet og selvstændighed med fagligheden som omdrejningspunktet. Igennem fagligheden skabes det fundament, hvorfra eleven kan sammensætte og anvende sin viden på nye måder og i andre sammenhænge.

Regeringen påpeger i sit oplæg, at sådanne ambitiøse mål for folkeskolen kræver grundlæggende ændringer i skolens hverdag. Den store udfordring er at holde fast i det, folkeskolen er god til, og samtidig skabe holdningsmæssige og konkrete forandringer.

Inden for det specialpædagogiske fagområde har man gennem de senere år introduceret en dansk version af begrebet inkluderende undervisning, kaldet den rummelige folkeskole. I Skandinavien har vi en årelang tradition for at

udvikle inkluderende undervisning. En udvikling som alle parter, elever, forældre og professionelle er enige om, er naturlig og nødvendig. Imidlertid er det indlysende, at en sådan rummelig skole stiller endog meget store krav til undervisernes faglige kunnen.

Et gammelt mundheld siger, at papir er tålmodigt, og engang imellem må man da også undres over, at lærere overhovedet føler sig i stand til at leve op til så enorme forventninger. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at dette på sigt kun kan lade sig gøre gennem undervisernes omhyggelige målrettethed, store faglige viden og enorme kreativitet, herunder ikke mindst en vedholdende interesse for udvikling af nye undervisningsformer.

Af undersøgelser foretaget i forbindelse med gennemførelsen af Undervisningsministeriets KVIS program (Kvalitet i Specialundervisningen) fremgår det, at statistisk betragtet tilgodeses nogle procent af eleverne i yderenderne af ”normalfordelingen” ikke i den udelte skoles undervisning – men det er heller ikke enkelt, når spredningen i udviklingsniveau i en ganske almindelig 1. klasse er godt 3 år og i løbet af skoleforløbet øges til 5 – 7 år.

PISA undersøgelsen (Programme for International Student Assessment) viser flere bemærkelsesværdige resultater. For det første er der mange elever med dårligt læsestandpunkt, der ikke har fået specialundervisning i dansk. Samtidig har mange af de elever, der har fået specialundervisning, et læsestandpunkt langt over middel. Med andre ord er det altså en meget subjektiv ting, om elever får specialundervisning eller ej. Det afhænger i høj grad af lærerholdninger og dermed af, hvilken klasse eleven går i. Det afhænger også af, hvilken skole eleven går i, fordi mulighederne og traditionerne for specialundervisning er forskellige. Endvidere afhænger det af, hvilken

kommune skolen ligger i, da der kommunerne imellem er overordentlig store forskelle på, hvor mange ressourcer der er afsat til specialundervisning.

Skolens struktur giver nogle elever store vanskeligheder, ligesom skolens krav om disciplin, koncentration og social tilpasset adfærd overstiger nogle elevers formåen.

Ovenstående beskriver på udmærket vis det store dilemma mellem på den ene side kravet om øget faglig indlæring og på den anden side ønsket om, at så mange børn og unge som overhovedet muligt inkluderes i folkeskolens almindelige undervisning.

Det er lærerens opgave at tilpasse sin undervisning til den enkelte elev, og for de elever, som kommer til kort over for det faglige niveau, kan den tilbudte undervisning gives under mange former: ekstra timer, mindre hold, andre materialer og metoder, hjælpemidler etc.

Erfaringsudveksling, mulige værktøjer

Netop når det drejer sig om udveksling af ideer til undervisningen – og da ikke mindst tværs over landegrænser – er internettet uvurderligt. European Schoolnet (www.eun.org) har netop afsluttet projektet Virtual School, der gennem de seneste år har forsøgt at inspirere og igangsætte undervisere inden for alle skolens fag. På det specialpædagogiske område har vi således på det seneste beskæftiget os med handicappede i idrætsundervisningen og mobning blandt skolebørn. I den europæiske arbejdsgruppe, som havde specialundervisning som sit arbejdsområde, opdagede vi hurtigt, at de enkelte lande kunne byde på vidt forskellige løsninger og ideer, hvilket naturligvis bidrog til at nuancere mulighederne på en sådan måde, at en bred kreds af undervisere har kunnet hente inspiration til deres daglige arbejde.

I forbindelse med Det Europæiske Handicapår 2003 lancerede Undervisningsministeriet webportalen (<http://tilgaengelighed.emu.dk>) om tilgængelighed til uddannelse. En af hensigterne med denne portal var at opdatere lærerne inden for det specialpædagogiske felt og dermed sætte dem i stand til at varetage en inkluderende undervisning af børn og unge med særlige behov.

Den 2. – 3. november 2004 igangsatte European Schoolnet sit nye store projekt eTwinning (www.etwinning.net), der sigter mod at skabe partnerskaber mellem ikke færre end 30.000 skoler i Europa inden 2007.

Det europæiske eTwinning-initiativ er skabt for at give skoler mulighed for at lære af og med hinanden, at udveksle holdninger og slutte nye venskaber. Der arbejdes således for at fremme bevidstheden om den flersprogede og multikulturelle europæiske samfundsmode.

eTwinning kan defineres som et langsigtet partnerskab, hvor mindst to skoler fra mindst to EU-lande bruger IKT til at udføre en relevant pædagogisk aktivitet sammen. Dette kan ske på flere forskellige niveauer: en udveksling mellem to lærere, to grupper af lærere eller faglige afdelinger, to specialundervisningslærere eller to skoleledere. Denne eTwinning-vision peger frem på uddannelsesmæssige partnerskaber, hvor et stort antal lærere, inspektører og administrativt personale engagerer sig i en tværgående aktivitet. Intentionen er, at personalet på to skoler interagerer over længere tid.

Ideer til samarbejdstemaer

Som eksempler på samarbejdstemaer inden for det specialpædagogiske fagområde kan nævnes

- Børn og unge med autisme.
- Børn og unge med dysleksi.

- Børn og unge med ADHD.
- Børn og unge med generelle indlæringsvanskeligheder.
- Inkluderende/ekskluderende undervisning.
- Blinde eller svagsynede børn og unge.
- Overgange: ind i skolen / ud af skolen.
- Skolens fysiske tilgængelighed.
- Tilgængelighed i bred betydning til uddannelse.
- Vejledning af unge med særlige behov.
- Uddannelsesplanlægning/ -organisering.

Inkluderende undervisning

Undersøgelser foretaget af European Agency for Development in Special Needs Education (www.european-agency.org) vedrørende praksis viser, at de faktorer, som har betydning for effekten af den inkluderende undervisning, kan inddeles i syv hovedgrupper:

- Undervisningssamarbejde
  - Læreren har behov for støtte fra såvel kolleger på skolen som fra fagfolk uden for skolen og skal kunne samarbejde med begge grupper
- Elevsamarbejde
  - Elevsamarbejde er effektivt i forbindelse med elevens kognitive og sociale/emotionelle læring og udvikling. Elever, som hjælper hinanden, har stor gavn af at være sammen om undervisningen, især når den foregår i fleksible og velovervejede sammensatte grupper.
- Problemløsning gennem samarbejde
  - En systematisk tilgang til de problemer, der måtte opstå med elevens opførsel i klassen, er et effektivt redskab til at begrænse

forekomsten og intensiteten af forstyrrelser.

- Fleksibel gruppesammensætning
  - En fleksibel gruppesammensætning og en mere differentieret tilgang til undervisningen er nødvendige og effektive tiltag for at kunne håndtere elevernes forskelligheder.
- Individuel planlægning
  - De nævnte foranstaltninger bør indgå i en overordnet sammenhæng, hvor undervisningen er baseret på vurdering og evaluering, forventninger og direkte feedback. Alle elever, herunder også elever med særlige undervisningsmæssige behov, gør fremskridt, hvis arbejdet overvåges, vurderes, planlægges og evalueres systematisk. Læseplaner bør tilpasses individuelle behov, og gennem individuelle undervisningsplaner kan der tilbydes supplerende støtte og vejledning.
- Hjemklasseområder
  - På nogle skoler er der sket store ændringer i undervisningsformerne: der er fx oprettet hjemklasser, hvor eleverne er sammen i et fællesområde, hvor 2-3 klasseværelser er tilknyttet, og hvor næsten al undervisning foregår.
- Alternativ læring
  - Der er i de senere år udviklet flere modeller for læringsstrategier i forbindelse med inklusion af elever med særlige behov i undervisningen.

De har til formål at give eleverne de rette redskaber til at lære og til at løse opgaver. Den enkelte elev bliver i højere grad ansvarlig for sin egen læring, hvilket også gavner inklusionen på de ældste klassetrin.

Det er klart, at sådanne undersøgelsesresultater forekommer meget overordnede, når man som lærer forsøger at praktisere inkluderende undervisning. På den anden side illustrerer de på udmærket vis muligheden for at udveksle og afprøve ideer blandt erfarne og mindre erfarne undervisere, hvilket eTwinning projektet giver optimale muligheder for.

Fra skole til .....

Også overgangen fra skole til fortsat uddannelse eller beskæftigelse for unge med særlige behov er et område, som har stor opmærksomhed i hele Europa. August 2004 gennemførte vi som bekendt her i Danmark en stor vejledningsreform, hvis hovedintention især er at målrette vejledningen om uddannelse og erhverv mod de unge, der har det største vejledningsbehov. I den forbindelse kan eTwinning naturligvis anvendes til at udveksle ideer og synspunkter blandt såvel lærere som vejledere. Herudover kunne man sagtens forestille sig den etablerede kontakt udbygget med en gensidig udveksling, såfremt der kan findes finansiering herfor.

Salamanca-erklæringen (UNESCO 1994) fastslår, at unge med særlige uddannelsesmæssige behov skal hjælpes til en effektiv overgang fra skole til voksent arbejdsliv. Skolerne skal understøtte de unges bestræbelser på at blive økonomisk aktive og give dem de færdigheder, som svarer til voksenlivets sociale og

kommunikationsmæssige behov og forventninger.

Væsentlige problemfelter, som egner sig til drøftelser gennem eTwinning, kunne være

- Tidspunkt for uddannelsens påbegyndelse.
- Uddannelsesbøger/ -planer.
- Erfaringer vedr. etablering af netværk mellem skole og erhvervsliv.
- Kombination af teoretisk undervisning og praktikforløb.
- Eventuelle strukturelle barrierer i forbindelse med etablering af praktikforløb.
- Vejledningens fleksibilitet.
- Kvalitetsstandarder for vejledning.
- Opgavefordeling.
- Evalueringsværktøjer for vejledningsindsatsen.
- Målgruppens gennemførelse af ungdomsuddannelser.
- Opfølgingsindsatsens omfang efter afsluttet skolegang.

Såfremt man - efter at have læst ovenstående – overvejer at deltage i et udviklende og inspirerende samarbejde inden for det specialpædagogiske fagområde, men mangler lidt hjælp til at komme videre, kan henvendelse rettes til

Claus Berg, UNI-C, email: claus.berg@uni-c.dk